

Rekreační užívání drog

Užívání drog v prostředí zábavy a existující intervence v ČR

obsah

- 1** SITUACE V EVROPĚ
- 2** UŽÍVÁNÍ DROG V PROSTŘEDÍ ZÁBAVY A JEHO NÁSLEDKY V ČR
 - 2/1** Výskyt užívání drog v prostředí zábavy
 - 2/2** Postoje k užívání drog
 - 2/3** Sociální a ekonomické charakteristiky
 - 2/4** Nákup a distribuce drog
 - 2/5** Zdroje informací o drogách
 - 2/6** Důsledky užívání drog účastníky tanečních akcí
 - 2/6/1** Úmrtí na předávkování či pod vlivem drog
 - 2/6/2** Další zdravotní následky rekreačního užívání drog
 - 2/6/3** Řízení pod vlivem drog užitých v prostředí zábavy a dopravní nehody
- 3** INTERVENCE ZAMĚŘENÉ NA REKREAČNÍ UŽIVATELE DROG V ČR
 - 3/1** Národní strategie a Akční plán
 - 3/2** Standardy, metodické postupy a doporučení v oblasti prevence a snižování rizik užívání drog v prostředí zábavy
 - 3/3** Intervence zaměřené na užívání drog v prostředí zábavy
 - 3/3/1** Informační a harm reduction služby poskytované NNO
 - 3/3/2** Preventivní intervence zaměřené na bezpečnost silničního provozu
 - 3/3/3** Internetové portály a další informační kanály určené pro příznivce elektronické taneční hudby

KVĚTEN - ČERVEN 2008

Souhrn

Návštěvníci tanečních/hudebních akcí jsou podskupinou populace mladých dospělých (ve věku 18-34 let), ve které je užívání drog několikanásobně vyšší než v obecné populaci. Zároveň však taneční akce navštěvují mladí lidé zhruba od patnácti let věku a ve skupině mezi 15 a 24 lety je přitom prevalence většiny drog zdaleka nejvyšší¹.

Vyšší výskyt užívání drog v prostředí zábavy se týká jak experimentu (zkusil alespoň jednou), tak užívání aktuálního (v posledním roce, v posledním měsíci), vyšší je také frekvence užívání drog.

Vyšší zkušenosti návštěvníků tanečních akcí se týkají všech nelegálních drog (konopných látek, extáze, pervitinu, kokainu, halucinogenů), alkoholu a případně jejich kombinací.

K nárůstu zkušeností dochází v prostředí zábavy aktuálně u pervitinu a kokainu, užívání extáze je stále na vysoké úrovni.

Pervitin přestal být v ČR typicky drogou problémových (injekčních) uživatelů a jeho užívání se šíří do prostředí (noční) zábavy.

¹ Srov. např. Annual Report 2007 (EMCDDA, 2007).

Taneční akce a prostředí (noční) zábavy jsou místy, kde dochází k největšímu nárůstu užívání kokainu v ČR – v nejbližších letech lze očekávat (ve shodě se současným trendem ve většině zemí EU) zvýšení užívání kokainu také v obecné populaci ČR.

V ČR se od roku 2003 projevuje zvýšený výskyt negativních důsledků, které lze velmi pravděpodobně přičíst užívání drog v prostředí zábavy – např. roste výskyt smrtelných úrazů a nehod (včetně dopravních) pod vlivem alkoholu a drog.

Preventivní a harm reduction intervence zacílené na skupinu intenzivních uživatelů drog v rekreačním kontextu nejsou v ČR dostatečně rozvinuty. Naopak, od roku 2003 došlo k jejich redukci vlivem politického rozhodnutí.

Také léčebné programy, uzpůsobené především problémovým (injekčním) uživatelům opiátů a pervitinu, pravděpodobně nepokrývají případnou poptávku po léčbě či pomoci ze strany intenzivních „rekreačních“ uživatelů drog. To platí zejména pro uživatele kokainu, jejichž zvýšenou poptávku po pomáhajících službách lze v nejbližších letech očekávat.

Vytvoření podmínek pro rozvoj preventivních programů a programů redukcí škody užívání drog v kontextu zábavy a nočního života lze tedy označit za krátkodobou prioritu protidrogové politiky ČR.

■ SITUACE V EVROPĚ

Historie a sociální kontext taneční scény v Evropě a Spojených státech jsou dostatečně popsány, stejně jako spojení taneční scény s užíváním drog (Calafat, 2000; Calafat et al. 1999; Calafat et al. 2001; Calafat et al. 2003; Calafat et al. 1998; EMCDDA, 2002; EMCDDA, 2006; Weir, 2000). Uživatelé drog na taneční scéně lze nejspíše popsat jako rekreačního (občas) polymorfního uživatele různých substancí. Nejfrekventovaněji užívanými drogami návštěvníky tanečních akcí jsou alkohol a nikotin, následovaný cannabisem; dále následují v různém pořadí drogy MDMA, amfetamin, LSD, kokain, heroin (Calafat et al. 2003; Mark A. Bellis et al. 2002; Tossmann et al. 2001; Winstock et al. 2001a).

Většina uživatelů tanečních drog patří typicky do skupiny socializovaných mladých lidí ve věku 15–30 let, kteří nenaplní znaky problémového užívání drog (Calafat, 2000; EMCDDA, 2002; Tossmann et al. 2001; Winstock et al. 2001b). Na užívání drog na taneční scéně a v prostředí zábavy byla zaměřena jedna ze speciálních kapitol výroční zprávy EMCDDA o stavu ve věcech drog v EU (EMCDDA, 2006). Podle této zprávy užilo alespoň jednou extázi 20–90 %, amfetaminy 20–75 % a kokain také 20–75 % návštěvníků tanečních akcí v těch evropských zemích, z nichž jsou k dispozici data z taneční scény. Nejvyšší prevalence užívání extáze na tanečních akcích je hlášena v ČR, Francii, Velké Británii, amfetaminů v ČR, Francii, Maďarsku a Velké Británii a kokainu ve Francii, Itálii a Velké Británii. Česká republika se v užívání extáze a amfetaminů (v ČR pervitinu – metamfetaminu) na tanečních akcích řadí k zemím s nejvyšší prevalence. Ve všech zemích je prevalence užívání všech typů

drog, včetně konopných, na tanečních akcích několikanásobně vyšší než v obecné populaci (EMCDDA, 2006).

Dobře zmapovaná jsou akutní rizika užití extáze v prostředí tanečních akcí. Těmito riziky jsou především přehřátí (tepelný šok) a dehydratace způsobené excesivním tancem v přeplněných a špatně větraných prostorách, úrazy, dopravní nehody při cestě domů, otravy falešnou extází, to vše v kombinaci s ostatními drogami, především alkoholem (Calafat et al. 2001; EMCDDA, 2002; Weir, 2000). Tyto faktory byly příčinou několika desítek náhlých úmrtí návštěvníků tanečních akcí, především ve Velké Británii (Weir, 2000; Winstock et al. 2001b). Faktory prostředí, omezující tato krátkodobá zdravotní rizika, jsou považována za stejně významné nebo významnější, než preventivní a harm reduction aktivity vůči uživatelům tanečních drog (Winstock et al. 2001b).

V roce 2004 bylo v zemích EU hlášeno 77 úmrtí spojených s užitím extáze, nejvíce (48) ve Velké Británii (EMCDDA, 2006), o rok později bylo v EU hlášeno 78 úmrtí spojených s užitím extáze (EMCDDA, 2007). V letech 2004–2005 bylo v EU zaznamenáno přes 400 úmrtí spojených s kokainem (EMCDDA, 2007); tato úmrtí však nelze přičíst výhradně rekreačnímu kontextu užívání kokainu.

V roce 2002 bylo přijato usnesení Rady EU (Cordogue 2 Rev 3, 15. 4. 2002) o prevenci rekreačního užívání drog. Protidrogový akční plán EU na roky 2005–2008 obsahuje cíl 9, podle kterého by měly členské státy vyvinout a zdokonalit preventivní programy pro specifické cílové skupiny a specifická prostředí, jakými jsou prostředí zábavy.

Opatření přijatá v jednotlivých členských státech lze rozdělit do čtyř skupin (EMCDDA, 2006)

1. Legislativní opatření v oblasti licencí pro noční a taneční kluby, zábavní podniky atd. Pro získání licence (většinou vydávanou autoritami na úrovni obcí) je nutné splnění podmínek v oblasti podávání alkoholu a kontroly užívání nelegálních drog. Porušení podmínek je důvodem k odebrání licence.
2. Některé země přijaly opatření, která zvyšují bezpečnost tanečních akcí. Tato opatření mají podobu asistence provozovatelům tanečních akcí směrem ke zvýšení bezpečnosti prostředí na akcích. Ve Velké Británii je zpracován manuál pro bezpečný klub (Home office et al. 2002). Zejména se jedná o prevenci přehlcení prostoru, dostatečné větrání a ochlazování tanečníků, přítomnost odpočinkové zóny (chill-out), dostupnost nealkoholických nápojů (vody), kvalitní a přiměřené kontroly návštěvníků při vstupu na akci, technické zabezpečení aparatury, volné únikové východy a v neposlední řadě přítomnost preventivních a harm reduction aktivit na tanečních akcích.
3. Intervence poskytované externími subjekty v místě konání akce. Zejména se jedná o distribuci informací, poradenství, distribuci kondomů, vody, vitamínů, potravin, krizové poradenství a asistenci návštěvníkům při potížích a jejich předání zdravotnickým profesionálům. V některých zemích byly nebo jsou prováděny testy tablet extáze či jiných drog. Co se týče provádění testů přímo na tanečních akcích (on-site), existuje shoda, že tyto aktivity zvyšují kontakt s uživateli tanečních drog a tím usnadňují preventivní působení. To potvrdila i evaluační studie intervencí v prostředí zábavy ve třech zemích (Holandsko, Německo, Rakousko), podle které je orientační testování tablet účinným nástrojem kontaktování rekreačních uživatelů drog v prostředí taneční scény (Benschop et al. 2002).
4. Prevence a distribuce informací prostřednictvím internetu, především specializovaných stránek pro nebo zaměřených na mladé lidi.

UŽÍVÁNÍ DROG V PROSTŘEDÍ ZÁBAVY A JEHO NÁSLEDKY V ČR

2/1 Výskyt užívání drog v prostředí zábavy

V letech 2003 a 2007 byly v ČR realizovány průzkumy *Tanec a drogy 2003* (Kubů et al. 2006) a 2007 (NMS and Škařupová, 2007), které byly zaměřeny na konzumaci legálních i nelegálních drog a na kontext konzumace drog mezi návštěvníky tanečních akcí. Tyto průzkumy navazovaly na obdobné šetření Semtex Dance z roku 2000 (Kubů et al. 2000), což umožňuje sledování trendů v užívání drog na taneční scéně od r. 2000.

Sběr dat v průzkumech *Tanec a drogy* probíhal prostřednictvím dotazníkového šetření na webových stránkách NMS www.drogy-info.cz (v roce 2003 také na festivalech taneční

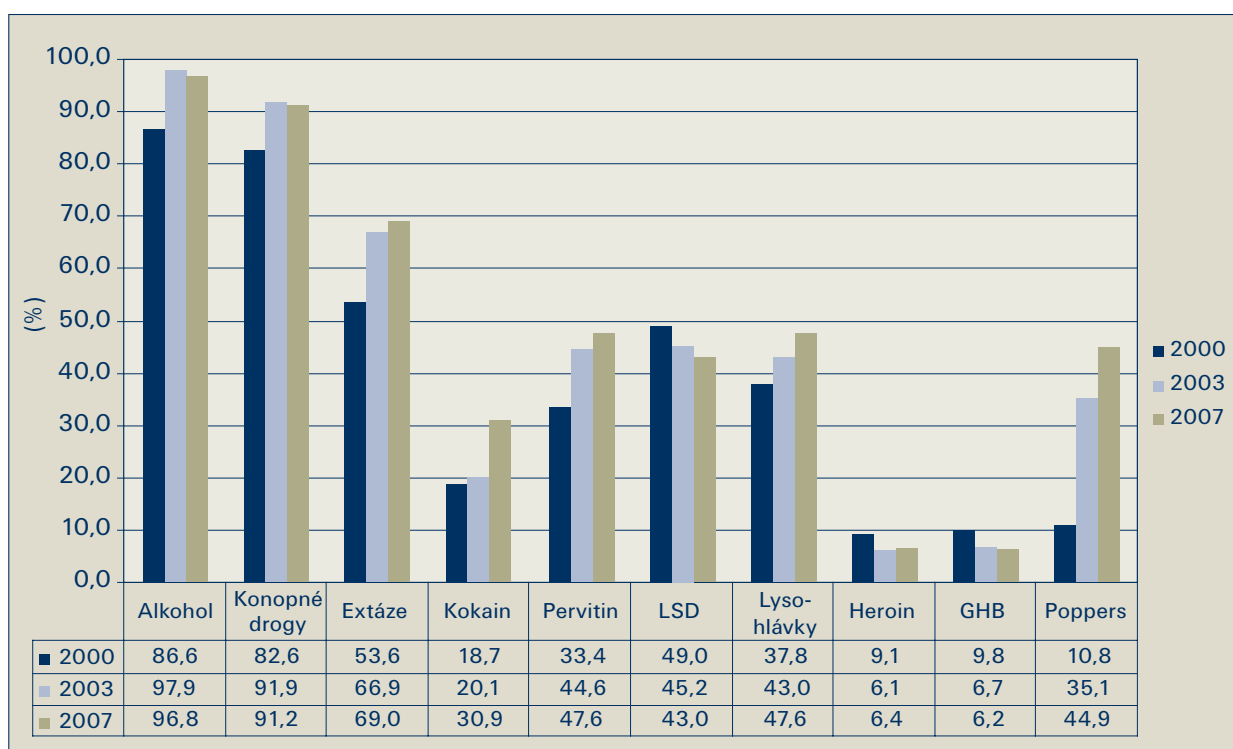
hudby). Průzkumu se zúčastnilo 1 652 respondentů v roce 2003 a 2243 respondentů v roce 2007. V roce 2003 v souboru z 63 % převažovali muži, průměrný věk respondentů byl 21 let (muži 22 a ženy 20 let), 98 % respondentů bylo ve věku 15–30 let. V roce 2007 bylo 69 % respondentů mužského pohlaví, průměrný věk souboru byl 23 let (ženy 22 let, muži 23 let); 95 % respondentů bylo ve věku mezi patnácti a třiceti lety.

Hodnoty celoživotní, roční a měsíční prevalence užívání drog shrnují tabulka 31 a obrázek 1 až obrázek 3.

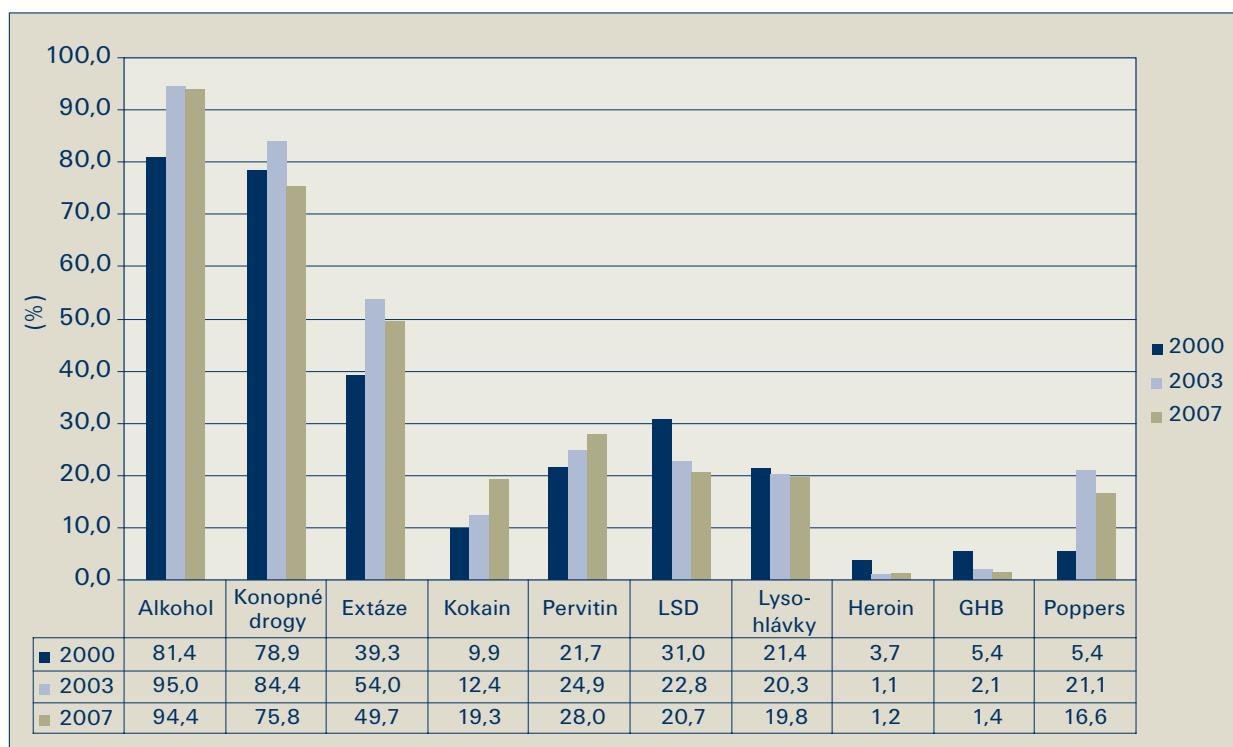
TABULKA 1: Prevalence užívání hlavních typů drog mezi návštěvníky tanečních akcí v r. 2003 a 2007, v % (Kubů et al. 2006)

Droga	2003			2007		
	Celoživotní	V posledním roce	V posledním měsíci	Celoživotní	V posledním roce	V posledním měsíci
Konopné látky	91,9	84,4	64,4	91,2	75,8	60,0
Extáze	66,9	54,0	32,5	69,0	49,7	30,0
LSD	45,2	22,8	8,8	43,0	20,7	6,8
Lysohlávky	43,0	20,3	3,5	47,6	19,8	3,9
Pervitin	40,6	24,9	13,8	47,6	28,0	15,8
Kokain	20,1	12,4	4,3	30,9	19,3	7,7
Heroin	6,1	1,1	0,4	6,4	1,2	0,7

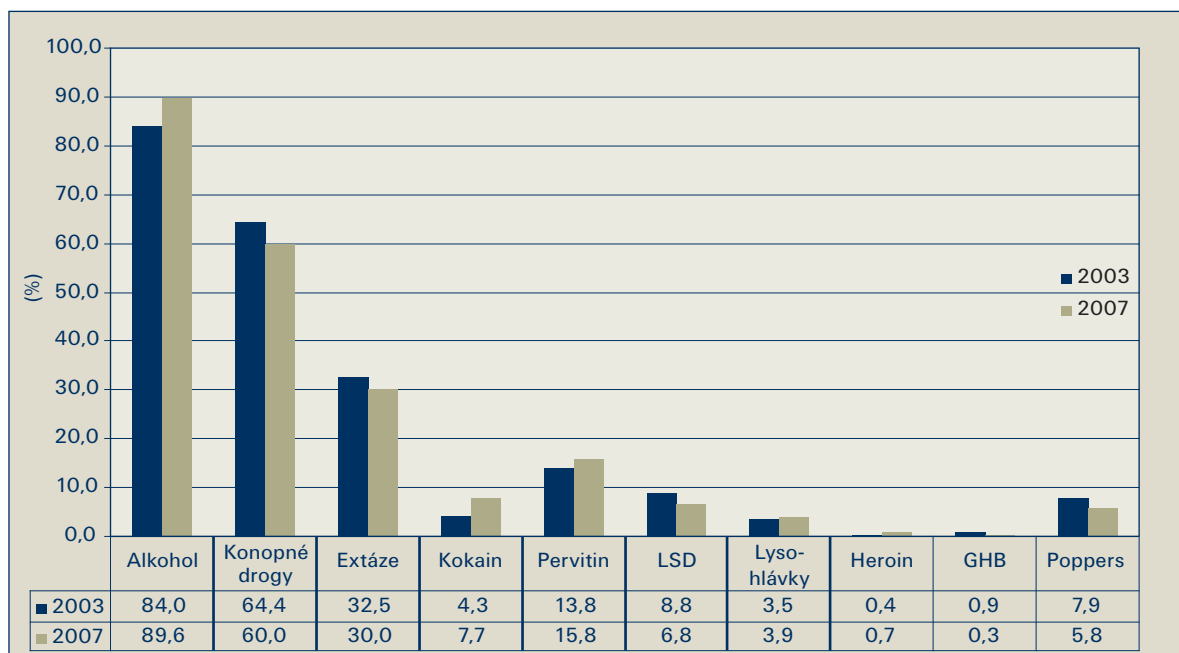
OBRÁZEK 1: Prevalence užívání vybraných drog během celého života mezi návštěvníky tanečních akcí v r. 2000, 2003 a 2007. (Kubů et al. 2000)

OBRÁZEK 2: Prevalence užívání vybraných drog v posledním roce mezi návštěvníky tanečních akcí v r. 2000, 2003 a 2007. (Kubů et al. 2000; Kubů et al. 2006; NMS and Škařupová, 2007)

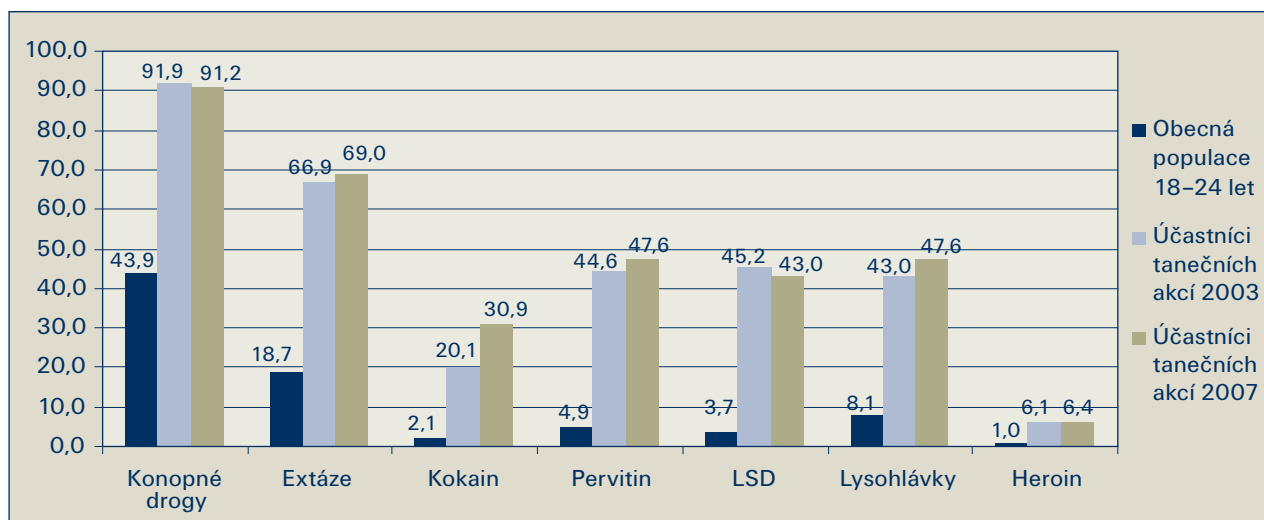
OBRÁZEK 3: Prevalence užívání vybraných drog v posledním měsíci mezi návštěvníky tanečních akcí v r.2003 a 2007 (Kubů et al. 2000; Kubů et al. 2006; NMS and Škařupová, 2007)

Prevalence užívání nelegálních drog mezi návštěvníky tanečních akcí je výrazně vyšší oproti obecné populaci. Podle celopopulační studie ÚZIS (Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2006) byla ve věkové skupině 18-24 let celoživotní prevalence užívání konopí 43,9 %, extáze 18,7 %, lysohlávek 8,1 %, LSD 3,7 %, pervitinu (metamfetaminu) 4,9 %, kokainu 2,1 % a opiátů 1,0 %. Srovnání celoživotní prevalence užívání vybraných typů drog uvádí obrázek 4.

Dále bylo užívání drog na taneční scéně v letech 2003 a 2004 mapováno prostřednictvím monitoringu prováděného ve spolupráci NMS s NNO působícími na taneční scéně (Mravčík et al. 2005). Monitoring byl zaměřen na celoživotní prevalenci, na opakované užití vybraných drog v posledních 30 dnech a na výskyt vybraných zdravotních komplikací a jejich příčin. Byl využit jednostránkový dotazník, v roce 2003 tvořilo soubor tvořilo 468 návštěvníků, v roce 2004 pak 92 návštěvníků. Zhruba polovi-

OBRÁZEK 4: Srovnání celoživotní prevalence užívání drog v obecné populaci (věk 18-24 let) a mezi návštěvníky tanečních akcí (NMS and Škařupová, 2007; Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2006)

na respondentů byla v době sběru dat žákem nebo studentem základní, střední či vysoké školy.

Hodnoty celoživotní prevalence a prevalence užití třikrát nebo častěji v posledních 30 dnech uvádí tabulka 2. Ve srovnání s průzkumem Tanec a drogy byly zjištěny obdobné hodnoty celoživotní prevalence užití základních typů drog, s výjimkou extáze, kde je hodnota podstatně vyšší (přes 90 %). Tento rozdíl však lze přičíst skutečnosti, že služby poskytované NNO v prostředí tanečních akcí většinou zahrnovaly orientační testy tablet extáze. Složení výzkumného vzorku přitom ovlivnila atraktivita této služby v populaci.

v posledním roce 2,9 % respondentů. Do kategorie pravidelných uživatelů pervitinu, heroinu nebo kokainu pak spadalo 6,6 % respondentů. Snížil se přitom počet problémových uživatelů pervitinu, kteří užíli během posledního roku drogu nitrožilně, na 18,6 %.

2/2 Postoje k užívání drog

Ve všech rozsáhlejších průzkumech mezi účastníky tanečních akcí z let 2000, 2003 a 2007 byla zjišťována přijatelnost užívání jednotlivých typů drog. Míra akceptovatelnosti byla sledována

TABULKA 2: Prevalence užívání drog mezi návštěvníky tanečních akcí, kteří v r. 2003 a 2004 využili preventivních a harm reduction služeb poskytovaných nestátními organizacemi, v % (Mravčík and Valnoha, 2005)

Droga	Celoživotní prevalence		Užití 3krát a častěji v posledních 30 dnech	
	2003	2004	2003	2004
Extáze	90,4	90,2	26,7	25,0
Konopná látka	91,2	96,7	55,1	55,4
Pervitin a jiné amfetaminy	53,0	43,5	15,6	14,1
Heroin	7,7	10,9	1,5	1,1
Kokain	17,5	22,8	2,1	3,3
Halucinogeny	51,7	60,9	8,8	6,5
Toluen*	0,2	-	0	-
N2O*	0,6	4,3	0,2	1,1
Durman*	0,9	-	0	-
Poppers*	0,4	6,5	0,4	3,3
GHB (GABA)*	-	2,2	-	1,1
Ketamin*	-	3,3	-	1,1

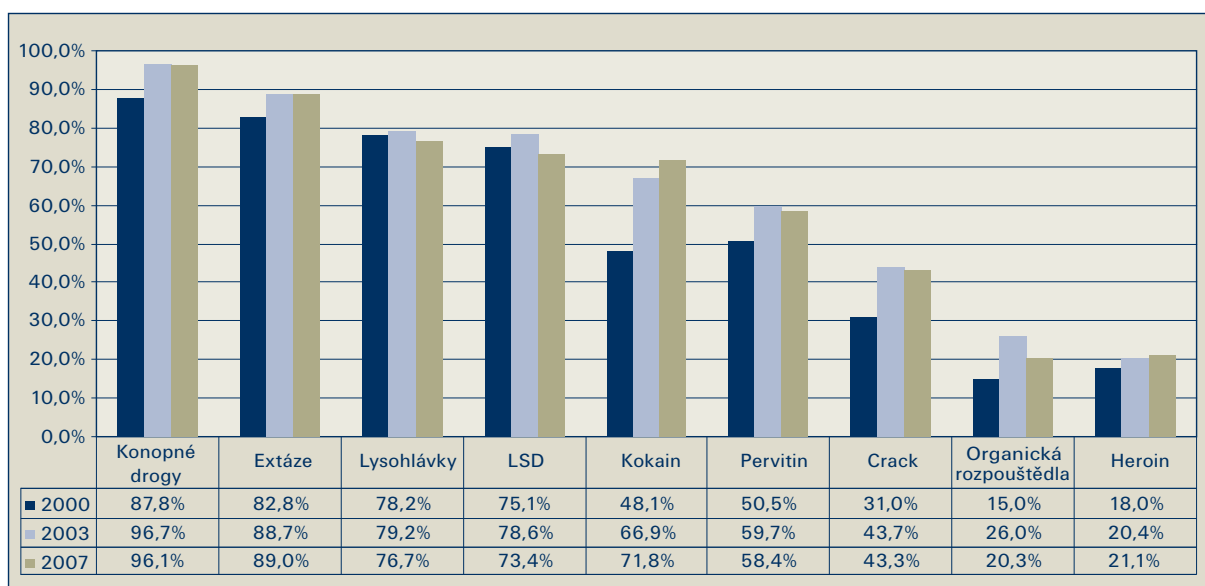
Pozn.: Látky označené * jsou uvedeny v otevřených odpovědích, prevalence jsou tedy pravděpodobně podhodnoceny.

Navzdory vysoké prevalenci užívání různých typů drog, včetně pervitinu, je výskyt problémových uživatelů mezi návštěvníky tanečních akcí nízký. Podíl osob ve studii Tanec a drogy 2003, které jsou buď injekčními uživateli drog (užili injekčně alespoň jednou v posledním roce) a/nebo pravidelnými uživateli pervitinu a/nebo kokainu či heroinu, a naplňují tak definici problémového užívání, činil 8,1 % (144 osob). Injekčně užilo drogu někdy v životě 7,4 % respondentů, z toho 3,2 % v posledním roce. Jako kritérium pro pravidelné užívání bylo zvoleno užívání pervitinu, kokainu či heroinu čtyřikrát a častěji v posledním měsíci. Tuto frekvenci užívání alespoň jedné z uvedených drog uvedlo celkem 6,5 % respondentů. Z pravidelných uživatelů pervitinu jich necelá třetina (27,8 %) užila drogy v posledním roce injekčně.

V roce 2007 pak patřilo mezi problémové uživatele 8,3 % (203 osob), injekčně drogu v životě užilo alespoň jednou 7,5 %

pomocí odpovědi na otázku: Kterou drogu bys nikdy nezkusil/a? Nejméně akceptovatelné bylo v letech 2003 i 2007 užití heroinu (jen pro 20,4 %, resp. 21,1 % respondentů) a rozpouštědel (26 %, resp. 20,3 %). Naopak nejpříjemnější bylo pro respondenty užití konopných látek (97 %, resp. 96 %), extáze (shodně v obou letech 89 %), lysohlávek (79 %, resp. 77 %) a LSD (79 %, resp. 73 %). Oproti roku 2000 se zvýšila akceptovatelnost všech základních typů drog, výrazný je tento trend u kokainu, jehož užívání nevyloučilo v roce 2000 celkem 48 % a v roce 2003 dokonce 67 % respondentů. Mezi lety 2003 a 2007 je patrný pokles akceptovatelnosti u halucinogenních drog, pervitinu, cracku a organických rozpouštědel – viz obrázek 5.

OBRÁZEK 5: Akceptovatelnost jednotlivých drog mezi účastníky tanečních akcí v r. 2000, 2003 a 2007 (Kubů et al. 2000; Kubů et al. 2006; NMS and Škařupová, 2007)

2/3 Sociální a ekonomické charakteristiky

Mezi lety 2003 a 2007 je mezi příznivci taneční hudby patrný posun do vyšších vzdělanostních kategorií, v roce 2007 jich také oproti předchozímu šetření více pracovalo nebo studovalo vysokou školu – tabulka 3 a tabulka 4. Data pocházejí se studií Tanec a drogy 2003 a 2007.

V obou letech byla nejvíce zastoupeným krajem Praha (28 %, resp. 25 % respondentů), dalších 28 %, resp. 32 % osob bydlelo na Moravě², zbývajících 44 % (43 % v roce 2007) pocházelo z ostatních regionů.

Průměrný měsíční rozpočet respondentů činil v roce 2003 přibližně 8 700 Kč, v roce 2007 už to bylo 13 700 Kč. Necelá polovina účastníků tanečních akcí hospodařila v roce 2003

měsíčně s rozpočtem nižším než 5 000 Kč; v roce 2007 už se do této částky vešlo pouze 36 % respondentů. S rozpočtem přesahujícím 20 000 Kč měsíčně hospodařilo v roce 2003 pouze 7 %, v roce 2007 už to bylo 16 %. Z analýzy výsledků vyplývá, že příznivci taneční hudby utratili v roce 2003 na párty za drogy v průměru 11 % svého měsíčního rozpočtu, přičemž polovina respondentů utratí méně než 3 % měsíčního rozpočtu a 5 % utratí polovinu či více svého měsíčního rozpočtu za drogy. V roce 2007 bylo průměrnou útratou za drogy na párty 7 % měsíčního rozpočtu, polovina respondentů se i letos vešla do 3 % a polovinu či více svého měsíčního rozpočtu utratí méně než půl procenta respondentů (Kubů et al. 2006).

TABULKA 3: Nejvyšší dokončené vzdělání návštěvníků tanečních akcí v r. 2003 a 2007 (Kubů et al. 2006)

Vzdělání	2003		2007	
	n	%	n	%
Základní (i neukončené)	431	26,6	454	18,6
SŠ bez mat.	150	9,2	267	10,9
SŠ s mat.	847	52,2	1368	56,0
VOŠ, VŠ	195	12,0	354	14,5
Celkem	1623	100	2443	100

² Tzn. z bývalého Severomoravského či Jihomoravského kraje; v roce 2003 nezjišťoval místo trvalého pobytu podle současných krajů.

TABULKA 4: Pozice na trhu práce návštěvníků tanečních akcí v r. 2003 a 2007 (Kubů et al. 2006)

Pozice na trhu práce	2003		2007	
	n	%	n	%
Pracující	690	42	1172	48,5
Nezaměstnaný/a, hledám práci	56	3	75	3,1
Nepracuji, nestuduji	27	2	34	1,4
Žák/žáčka ZŠ	–	–	15	0,6
Student/ka SŠ	567	34	476	19,7
Student/ka VŠ	312	19	643	26,6
Celkem	1652	100	2415	100,0

2/4 Nákup a distribuce drog

Návštěvníci tanečních akcí nakupovali v roce 2003 i v roce 2007 drogu nejčastěji od svých přátel (68 % a 67 % odpovědí). Nákupu od dealera, kterého blíže nezná, využívalo 30 % respondentů v roce 2003 a 27 % respondentů v roce 2007 (Kubů et al. 2006). Častým jevem je nákup drog pro své přátele či příbuzné – nejčastěji takto byly v roce 2003 pořizovány a distribuovány konopné látky (46 % všech respondentů) a extáze (44 %). V případě těchto drog, jejichž užívání je na taneční scéně nejčastější, není neobvyklým jevem ani jejich prodej jiným osobám než přátelům a příbuzným (17 %, resp. 14 %). V roce 2007 nebylo podobné zprostředkování nákupu drog sledováno.

2/5 Zdroje informací o drogách

Vedle vysoké prevalence užívání drog je pro populaci návštěvníků tanečních akcí charakteristický i zájem o informace týkající se jejich užívání. Pouze 3,6 % respondentů průzkumu Tanec a drogy 2003 uvedlo, že nemá dostatek informací o rizicích užívání drog, a necelých 5 % nepovažuje žádné z dostupných informací za důvěryhodné. V roce 2007 zmínila nedostatek informací o drogách necelá 3 % respondentů, pouhé 1 % respondentů nedůvěřovalo žádnému zdroji informací. Zdroje informací o rizicích drog, seřazené podle jejich dostupnosti v r. 2007, uvádí tabulka 5.

Během tří sledovaných období rapidně narostla dostupnost informací na internetu, i jejich důvěryhodnost. V roce 2007 už

informacím z internetu důvěřovalo 91,9 % respondentů. Větší důvěře se ve stejném období těšila už jen odborná literatura, jež nebyla v předchozích letech sledována a kterou využívá více než polovina respondentů. Následují informace z nízkoprahových center, jimž v roce 2007 důvěřovalo 90 % respondentů, přístup k nim ale uvedlo pouhých 8 %, tedy nejméně za posledních sedm let. Dostatek informací mají respondenti také z novin a časopisů, od kamarádů či vrstevníků, z televize a ze školy. Většina zdrojů informací je považována za relativně důvěryhodné, nejméně věří rekreační uživatelé drog informacím z domova (nejčastěji patrně od rodičů). V poměru k dostupnosti jsou za nejméně důvěryhodné považovány informace získané z televize, rozhlasu a ze školy.

2/6 Důsledky užívání drog účastníky tanečních akcí

2/6/1 Úmrtí na předávkování či pod vlivem drog

Za úmrtí na předávkování drogami užitými v rekreačním kontextu lze považovat smrtelná předávkování MDMA nebo látkami prodávány jako extáze, případně předávkování kokainem. Předávkování ostatními drogami lze velmi pravděpodobně přičíst z velké části jejich problémovému užívání.

Úmrtí na předávkování MDMA nebo jiných nebezpečnějších syntetických látek obsažených v tabletách extáze se v ČR vyskytují ojediněle. V r. 2001 se jednalo o předávkování PMA, další 2 úmrtí se vyskytla v r. 2001 po užití MDMA v kombinaci s alkoholem, resp. pervitinem (Zábranský et al. 2002). V r. 2003 došlo v jednom případě k velmi pravděpodobnému předávkování MDMA (Mravčík et al. 2004). V dubnu 2004 došlo v Praze k intoxikaci dvou mladých mužů látkou DOB po záměně s MDMA. Jeden z nich následně zemřel (Mravčík et al. 2005). V r. 2005 se vyskytly 2 případy předávkování MDMA (Mravčík et al. 2006), v r. 2006 byl identifikován 1 případ předávkování MDMA v kombinaci s pervitinem (Mravčík et al. 2007). Celkem tedy bylo v r. 2001–2006 identifikováno 7 úmrtí na předávkování MDMA nebo látkami prodávány jako extáze a to buď samostatně nebo v kombinaci s jinými látkami.

V r. 2004–2006 byla zaznamenána celkem 3 předávkování kokainem, po jednom v každém roce (Mravčík et al. 2007). Trend výskytu smrtelných předávkování podle drog uvádí obrázek 6.

Úmrtí za přítomnosti drog představují kategorii úmrtí z jiných příčin než předávkování, kdy v těle zemřelého byla v době úmrtí identifikována jedna nebo více OPL. Celkem bylo v r. 2006 zaznamenáno 145 úmrtí za přítomnosti drog⁵, z toho 4 pro

TABULKA 5: Zdroje informací účastníků tanečních akcí o rizicích užívání drog v letech 2000, 2003 a 2007, v % (Kubů et al. 2006)

Zdroje informací	Dostatek			Důvěryhodnost		
	2000	2003	2007	2000	2003	2007
Internet	57,9	73,0	77,1	41,9	58,0	91,9
Kamarádi/vrstevníci ³	47,7	48,7	53,2	36,4	36,2	80,4
Odborná literatura	–	–	50,8	–	–	94,3
Noviny a časopisy	70,5	59,9	44,2	50,1	38,9	63,9
Škola	34,2	39,6	40,9	15,7	21,1	61,9
Televize/rozhlas ⁴	45,5	41,2	34,5	20,2	20,0	54,3
Domov (rodina)	16,5	19,7	20,1	9,9	11,9	49,9
Nízkoprahová centra	14,9	12,5	8,3	32,5	20,8	90,2
Žádné	3,4	3,6	2,9	–	4,8	1,0

³ V letech 2000 a 2003 obsahoval dotazník zvlášť otázku na vrstevníky a na straší kamarády. V roce 2007 byly sledovány informace od kamarádů obecně, proto za první dva roky uvádíme údaj pro vrstevníky.

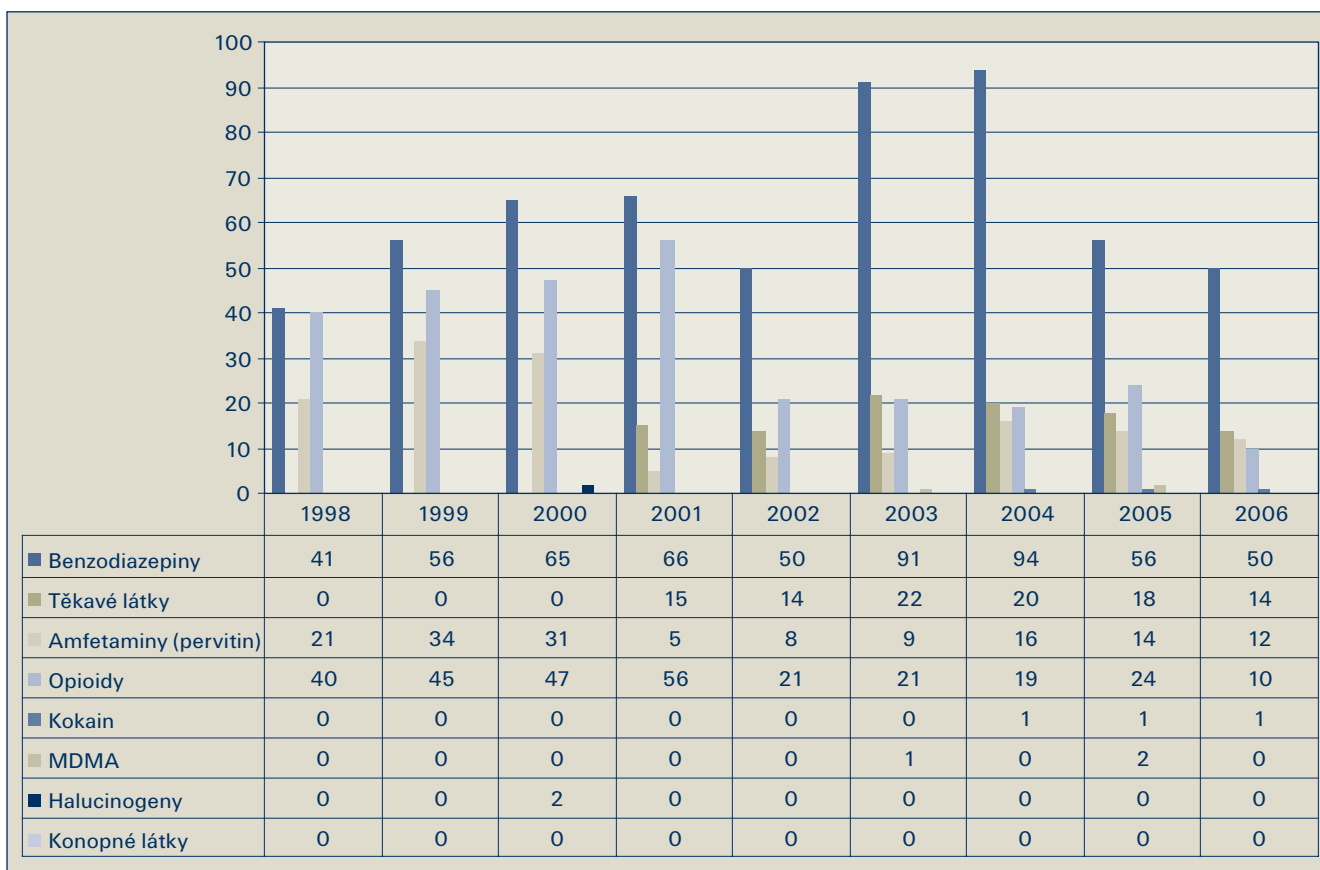
⁴ V letech 2000 a 2003 byly sledovány zvlášť informace z televize i z rozhlasu, v roce 2007 byly obě otázky sloučeny do jedné. Pro první dva roky je uvedena hodnota pro televizi, která byla v obou letech vyšší než u rozhlasu.

⁵ Za pozitivní jsou u konopných látek považovány případy, kde je prokázán THC nebo jeho aktivní metabolit (nikoliv tedy např. THC-COOH), a u těkavých látek nález těch látek, které nevznikají post mortem nebo nejsou prokazovány u některých fyziologických nebo patologických stavů (jako např. aceton, acetaldehyd, n-propanol, n-butanol).

nemoc, 69 případů nehod, 64 případů sebevražd, 5 případů zabití či vražd a 3 úmrtí z jiných příčin. Přehled podílu vybraných skupin drog na jednotlivých skupinách úmrtí za přítomnosti drog uvádí tabulka 6, trend za poslední 3 roky obrázek 7. Za pozornost stojí zejména nárůst počtu a podílu

úmrtí za přítomnosti pervitinu – ten lze s vysokou mírou pravděpodobnosti přičíst užívání pervitinu v rekreačním kontextu (více než polovinu případů v r. 2006 tvoří nehody, včetně dopravních).

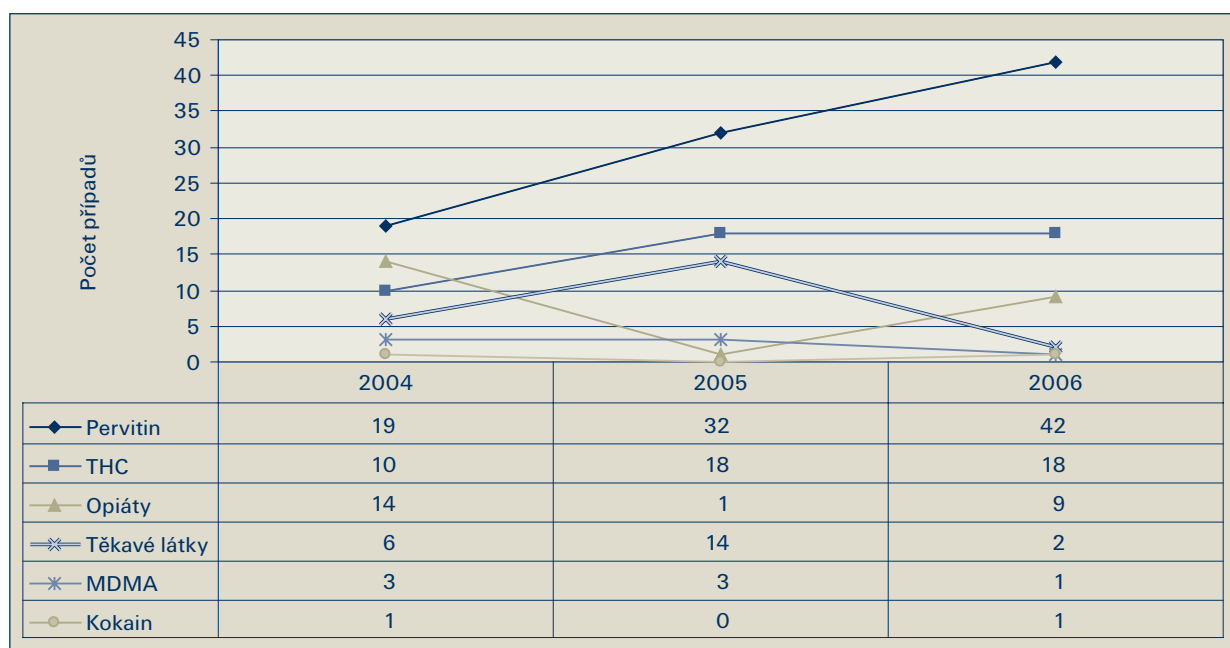
OBRÁZEK 6: Smrtelná předávkování vybranými drogami v r. 1998–2006 (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti and SSLST ČLS JEP, 2007)

TABULKA 6: Úmrtí za přítomnosti drog zjištěná na odděleních soudního lékařství v ČR v r. 2006 podle vybraných skupin drog a příčin smrti (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti and SSLST ČLS JEP, 2007)

OPL	Nemoc (n = 4)	Nehoda (n = 69)	Sebevražda (n = 64)	Zabití/vražda (n = 5)	Jiné (n = 3)	Celkem (n = 145)	Podíl (%)
Pervitin	2	26	12	2	0	42	29,0
Benzodiazepiny	0	17	19	2	2	40	27,6
THC	1	15	1	0	1	18	12,4
Opiáty/opioidy	1	2	5	1	0	9	6,2
Těkavé látky	0	0	2	0	0	2	1,4
MDMA	0	1	0	0	0	1	0,7
Kokain	0	0	0	1	0	1	0,7

OBRAZEK 7: Úmrtí za přítomnosti vybraných drog zjištěná na odděleních soudního lékařství v ČR v r. 2004–2006 (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti and SSLST ČLS JEP, 2007)

2/6/2 Další zdravotní následky rekreačního užívání drog

V r. 2003 a 2004 bylo monitorováno užívání drog a výskyt zdravotních následků mezi účastníky tanečních akcí (Mravčík et al. 2005). Byly dotazovány osoby, které si nechaly testovat složení tablety extáze. Celoživotní prevalenci zdravotních komplikací v souvislosti s pobytem respondentů na taneční akci uvádí 7 a 8. Následnou pomoc lékaře muselo vyhledat v r. 2003 celkem 3,8 % a v r. 2004 celkem 4,3 % dotázaných.

TABULKA 8: Celoživotní výskyt zdravotních komplikací v souvislosti s pobytem na taneční akci podle domnělých příčin, v % (Mravčík and Valnoha, 2005)

Uváděné příčiny	2003 (n=468)	2004 (n=92)
Příčiny mimo taneční akci	3,8	10,9
Horko	12,6	25,0
Vyčerpání	9,8	10,9
Užití více drog/látek najednou	11,3	12,0
Nadměrné užití drogy	12,8	12,0
Nehoda, násilí, rvačka	1,1	3,3
Nevím (jiné)	3,6	4,3

TABULKA 7: Celoživotní výskyt zdravotních komplikací v souvislosti s pobytem na taneční akci podle typu komplikací, v % (Mravčík and Valnoha, 2005)

Komplikace	2003 (n=468)	2004 (n=92)
Nevolnost/bolesti hlavy/zvracení	15,8	17,4
Bušení srdce	16,7	23,9
Ospalost	6,6	14,1
Agresivita	2,6	3,3
Přehřátí	9,2	12,0
Úzkost	11,5	15,2
Ztráta vědomí	3,8	4,3
Jiné	1,3	3,3

2/6/3 Řízení pod vlivem drog užitých v prostředí zábavy a dopravní nehody

Značná část z těch respondentů, kteří jsou majiteli řidičského průkazu, řídila někdy pod vlivem drog. Častější než řízení pod vlivem alkoholu je zkušenost s řízením po užití konopných látek (56 % v roce 2003 a 35,6 % v roce 2007). Pod vlivem extáze řídilo v roce 2003 26 % a v roce 2007 11% respondentů; pod vlivem pervitinu 15 % řidičů v roce 2003 a 10 % v roce 2007. Pokud jde o případy dopravních nehod pod vlivem návykových

TABULKA 9: Řízení motorových vozidel a nehody pod vlivem drog u účastníků tanečních akcí (Kubů et al. 2006)

Droga	2003 (N=1010)				2007 (N=1546)			
	Řízení pod vlivem		Z toho nehoda		Řízení pod vlivem		Z toho nehoda	
	%	n	%	n	%	n	%	n
Alkohol	41,7	421	10,5	44	18,8	290	3,9	13
Konopné látky	56,0	566	3,5	20	35,6	550	1,8	11
Extáze	26,1	264	1,1	3	11,1	172	2,2	4
Pervitin	14,5	146	1,4	2	9,7	150	3,6	6
LSD/ lysohlávky	9,6	97	0	0	1,9	29	5,9	2
Kokain	5,3	54	1,9	1	3,9	60	3	2

látek, nejčastěji k nim došlo při řízení pod vlivem alkoholu, a to i relativně, vzhledem k výskytu řízení pod jeho vlivem. Významný je i podíl dopravních nehod pod vlivem konopných látek. Z odpovědí bohužel nebylo možné získat údaj o řízení a dopravních nehodách za současného vlivu konopných látek a alkoholu, i když se může jednat o poměrně častý jev. Výsledky shrnuje tabulka 9.

3 INTERVENCE ZAMĚŘENÉ NA REKREAČNÍ UŽIVATELE DROG V ČR

3/1 Národní strategie a Akční plán

Národní strategie 2005–2009 definuje mezi specifickými cíli:

- zastavení nárůstu experimentálního a příležitostného užívání drog,
- snížení rizik spojených s užíváním všech typů drog a snížení negativních dopadů jejich užívání.

Akční plán 2007–2009 obsahuje dvě specifické aktivity zaměřené na užívání drog na tanečních akcích:

- Aktivita 11.1.: Podpora aktivit snižování rizik na tanečních akcích.
- Aktivita 11.2.: Informační aktivity zaměřené na rekreační uživatele tanečních drog, na uživatele konopných drog, na problematiku zneužívání psychoaktivních léků a alkoholu a na nový trend užívání kokainu v ČR.

Systém včasného varování

Cílem Systému včasného varování (Early warning system, EWS) je předcházet negativním zdravotním následkům užívání nových (syntetických) drog. Systém byl v ČR zaveden v roce 2003 v návaznosti na Společný postup států EU v oblasti nových syntetických drog z roku 1997 (Joint Action on new synthetic drugs). Tento právní dokument byl s účinností od 1. května 2005 nahrazen rozhodnutím Rady EU⁶, které rozšířilo oblast působnosti systému z nových syntetických drog na všechny nově se vyskytující psychoaktivní látky; základní principy však zůstaly nezměněny. Spolupráce probíhá ve třech na sebe navazujících fázích: 1) rychlá obousměrná výměna informací o nově se vyskytujících drogách, 2) vědecké zhodnocení rizik těchto nových drog a (v odůvodněných případech), 3) podřízení dané látky kontrole ve všech členských státech EU. Systém včasného varování představuje nástroj potřebný pro realizaci první fáze procesu – rychlé výměny informací o výskytu nových drog a rizik spojených s jejich užíváním. Mezinárodními partnery a garanty celého procesu jsou EMCDDA a Europol.

V ČR byly vytvořeny podmínky k zavedení tohoto systému do praxe na konci roku 2003, kdy NMS ustavilo pracovní skupinu Systém včasného varování, složenou z odborníků z oblasti protidrogové prevence, ochrany veřejného zdraví i z trestněprávní sféry; členy skupiny jsou také zástupci neziskových organizací pracujících s uživateli drog na taneční scéně.

Od roku 2002 funguje na webových stránkách Ústavu farmakologie databáze tablet extáze užívaných v ČR (<http://www.lf3.cuni.cz/drogy/>), která obsahuje výsledky kvantitativních analýz jejich obsahu (Fišerová and Páleníček, 2002).

⁶ Rozhodnutí Rady 2005/387/JVV o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek.

3/2 Standardy, metodické postupy a doporučení v oblasti prevence a snižování rizik užívání drog v prostředí zábavy

Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP) v říjnu 2002 zřídila pracovní skupinu „Prevence zneužívání syntetických drog“. V období od listopadu 2002 do května 2003 se skupina sešla celkem pětkrát, poté byla zrušena. Úkolem pracovní skupiny byla analýza současné situace a návrh vhodných opatření v oblasti užívání syntetických drog typu extáze (MDMA) a dalších látek užívaných v prostředí tanečních akcí (tanečních drog). Mezi členy skupiny byli zástupci MZ, MS, MV, ANO, Společnosti pro návykové nemoci ČLS JEP, RVKPP a 2 nezávislí odborníci z dané oblasti. Skupina se zaměřila na zhodnocení prospěšnosti a potřebnosti existujících aktivit, schválila materiály a doporučila zpracování výzkumného projektu zaměřeného na monitorování užívání legálních a nelegálních drog v prostředí tanečních akcí a na vyhodnocení efektivity preventivních aktivit v tomto prostředí. Skupina mj. zpracovala materiál Doporučený postup při provádění preventivních intervencí na tanečních akcích (Valnoha, 2003), jehož cílem bylo sladění dosavadních aktivit (uskutečňovaných zejména pracovníky terénních programů) se základními odbornými a legislativními kritérii v ČR. Mezi další výsledky skupiny patří materiál Bezpečnější tanec shrnující hlavní doporučení pro bezpečnější organizaci tanečních akcí (Zábranský and Kubů, 2003).

Intervence poskytované na tanečních akcích NNO, podporovanými z veřejných zdrojů, jsou realizovány výhradně terénními programy. Všechny tyto terénní programy mají certifikát odborné způsobilosti pro typ služby „terénní program“ a intervence na tanečních akcích je v souladu s příslušným standardem odborné způsobilosti.

3/3 Intervence zaměřené na užívání drog v prostředí zábavy

3/3/1 Informační a harm reduction služby poskytované NNO

Dle závěrečných zpráv dotačního řízení RVKPP prováděly harm reduction mezi uživateli drog na tanečních akcích v roce 2006 v ČR pouze 4 nízkoprahové programy (Terénní program Drop In – Praha, Jihočeský streetwork – České Budějovice, Terénní program CPPT – Plzeň a Terénní program Kappa – Přerov). V rámci těchto aktivit bylo kontaktováno celkem 1 122 uživatelů drog a bylo provedeno 276 orientačních testů tablet syntetických drog (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2007). V roce 2007 se aktivitám na tanečních akcích začalo věnovat další zařízení, Terénní program Renarkon Ostrava. Pro srovnání – v letech 2003 a 2004 se preventivním aktivitám na tanečních akcích věnovalo 18, resp. 16 programů a bylo kontaktováno téměř 5 000, resp. 3 700 osob (Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti,

2005). Pokles počtu programů pracujících s uživateli tanečních drog a z toho plynoucí pokles počtu kontaktů s těmito uživateli je důsledkem omezení financování těchto programů na základě politického rozhodnutí z roku 2004⁷.

Dlouholetý leader těchto aktivit, program Prevence zneužívání syntetických drog Sdružení Podané ruce z Brna, zcela ukončil svoje působení na tanečních akcích. V roce 2004 nahradilo Sdružení Podané ruce služby doprovázené orientačním testováním extáze multimediálním informačním stanem. Tato forma šíření preventivních informací (na barevných plakátech a letáčích a pomocí videoprojekce) se však setkala s nízkým zájmem cílové skupiny – např. na největší brněnské taneční akci Orionhall proběhlo v roce 2003 více než 500 přímých kontaktů s uživateli drog (zejména extáze), zatímco na jaře 2005 navštívilo na stejné akci informační stan jen 65 osob a pouze s osmi z nich byl navázán bližší kontakt. Program Prevence zneužívání syntetických drog je rovněž provozovatelem informačních webových stránek a on-line poradny pro uživatele tanečních drog (www.extc.cz). V roce 2004 poklesla návštěvnost těchto stránek i využívání on-line poradny. V tomto roce evidoval web 4 800 přístupů a pracovníci poradny zodpověděli cca 250 dotazů, oproti zhruba 12 000 přístupům a 500 zodpovězeným dotazům v roce 2003. Tento pokles byl patrně způsoben poklesem kontaktů pracovníků programu s cílovou populací v souvislosti s výše popsáním omezením služeb orientačního testování tablet syntetických drog.

Využívání služeb drogové prevence v prostředí tanečních akcí, konkrétně orientačního testování tablet extáze, bylo rovněž zjišťováno v rámci průzkumů Tanec a drogy 2003 a 2007. Podle dat z roku 2003 z 860 osob, které užíly extázi alespoň jednou v posledním roce, jich 38 % využívalo služeb orientačního testování tablet a dalších 5 % si provádělo vlastní testy za pomoci reakčních činidel. Z těchto celkem 43 % uživatelů extáze, kteří příležitostně nebo vždy (13 %) ověřovali složení tablet prodávaných jako extáze, necelá polovina uvedla, že je případná informace o obsahu nebezpečnějších látek v testované tabletě vždy odradí od její konzumace. Dalších 38 % uvedlo, že je taková informace odradí od užití drogy příležitostně a 13 % že nikdy (Kubů et al. 2006).

V roce 2007 byla v rámci téže studie mapována poptávka po podobných službách v prostředí tanečních párty. Více než polovina dotázaných (53 %) uvedla, že žádné služby nevyužívá, protože není na párty dostupná, 22 % službu využívá

⁷ Na základě jednání stran vládní koalice na začátku r. 2004 doplnil sekretariát RVKPP do rozhodnutí o poskytnutí dotace požadavek, aby NNO z přidělených dotací nehradily služby orientačního (kvalitativního) testování obsahu tablet syntetických drog, včetně mezd pracovníků za tuto činnost. Většina organizací, které dříve tento typ služeb (ve spojení s předáváním preventivních informací a poradenstvím) poskytovaly, v reakci na tento požadavek jejich poskytování omezila nebo zastavila.

příležitostně nebo vždy, je-li k dispozici, a 2 % respondentů si provádějí testy sama. Velká většina respondentů (79 %) přitom nebyla s dostupností služeb na párty (včetně informačních) spokojena.

Podle průzkumu mezi klienty preventivních a harm reduction programů na taneční scéně (Mravčík et al. 2005) bylo mezi návštěvníky tanečních akcí v roce 2003 cca 10 % osob, které využily uvedených služeb (poradenství, informační rozhovor, kvalitativní testování tablet) bez předchozí zkušenosti s užitím extáze. Služby prevence a minimalizace rizik, poskytované přímo v prostředí tanečních akcí, tedy mohou být efektivním nástrojem také pro kontaktování a ovlivnění postojů prouživatelů drog, kteří patří z hlediska negativních zdravotních následků mezi nejohroženější cílové skupiny.

3/3/2 Preventivní intervence zaměřené na bezpečnost silničního provozu

V roce 2005 byla na letním hudebním festivalu Summer of Love v Pardubicích zahájena preventivní kampaň proti alkoholu za volantem nazvaná Domluvený (paralela evropské kampaně Designated Driver) – kampaň je založena na konceptu, který se snaží přimět mladé lidi jedoucí za zábavou autem, aby se domluvili, kdo z nich nebude ten večer pít alkohol, aby mohl odvézt své přátele bezpečně domů. Na kampani se podílí Ministerstvo dopravy ČR (odbor BESIP), Fórum PSR (zodpovědní výrobci lihovin) a Iniciativa zodpovědných pivovarů. V roce 2007 probíhal třetí ročník kampaně v rámci 30 velkých rockových koncertů (Ministerstvo dopravy ČR – BESIP, 2007). Návštěvníci koncertů dostali při příchodu kartičku s prezentací kampaně a tabulkou pro výpočet doby odbourávání alkoholu z krve, na místě se provádějí i dechové zkoušky. Dále se prováděly interaktivní tematické aktivity zaměřené na bezpečnost silničního provozu, jako jsou například simulátor nárazu, počítačové hry nebo ukázky první pomoci.

V rámci kampaně došlo také k lokalizaci, pilotnímu ověření a spuštění nové služby PROMILE SMS (www.promilesms.cz), s jejíž pomocí lze ověřit aktuální hladinu alkoholu v krvi a zjistit dobu, kdy bude konzument alkoholu opět „střízlivý“, tedy např. způsobilý řízení automobilu. Projekt realizuje SANANIM Charity Services s.r.o. a je založen na principu zadání základních parametrů ovlivňujících hladinu

Safer Party – drogová prevence a harm reduction v prostředí noční zábavy

saferparty

RVKPP schválila na konci dubna 2008 Iniciativu Safer Party a její pilotní projekt inovativní drogové prevence a snižování rizik v prostředí noční zábavy nazvaný Safer Party Tour 2008. Safer Party je společnou iniciativou neziskových organizací, které se zabývají nebo se v minulosti zabývaly drogovou prevencí v prostředí tanečních párty, a Národního monitorovacího střediska pro drogy a drogové závislosti a dalších partnerských institucí. Projekt by měl vyplnit mezeru v drogové prevenci, která vznikla v roce 2004 po přerušení rozvoje a redukci služeb poskytovaných terénními programy NNO na tanečních akcích. Projekt má tyto cíle:

- vymezit podmínky pro vytváření systému péče o osoby ohrožené alkoholem a nelegálními drogami v prostředí noční zábavy,
- realizace pilotního projektu na tanečních festivalech a klubových akcích v r. 2008 a jeho rozvinutí do následujících období,
- vytvoření sítě státních i nestátních institucí spolupracujících v oblastech odborné spolupráce, výměny informací a služeb prevence užívání alkoholu, nelegálních drog a rizikového chování v prostředí noční zábavy.

V rámci Safer Party Tour 2008 proběhnou preventivní a harm-reduction intervence na vybraných letních festivalech a budou zahrnovat přímé poradenství, distribuci harm reduction materiálů a informací v prostředí klidové zóny. Iniciativa plánuje v roce 2008 uspořádání mezinárodní konference na téma užívání drog v prostředí zábavy. Více informací na www.saferparty.cz.

alkoholu v krvi a následně jejich odeslání formou SMS. Téměř okamžitá SMS odpověď obsahuje informace o aktuální koncentraci alkoholu v krvi, čase vystřízlivění a krátké preventivní sdělení. Služba Promile SMS během prvních třech měsíců plného provozu (září–listopad 2005) odpověděla na více než 11 460 požadavků. Službu výrazně častěji používali muži (82 %), průměrný věk klientů byl 32 let. Přibližně 31 % klientů mělo v době odeslání SMS hladinu alkoholu v krvi 0 promile. Tito zákazníci pravděpodobně využili službu k tomu, aby si druhý den po konzumaci alkoholu ověřili, zda mohou vykonávat ty činnosti, které je zakázáno vykonávat pod vlivem alkoholu. Průměrná koncentrace alkoholu v krvi byla 1,03 ‰. Provoz služby je nejvíce vytížen mezi 21. a 24. hodinou.

3/3/3 Internetové portály a další informační kanály určené pro příznivce elektronické taneční hudby

V ČR existují webové stránky a další informační média určená a využívaná příznivci elektronické taneční hudby. Především se jedná o www.techno.cz a www.rave.cz. Tištěným periodikem je časopis Xmag. Provozovatelé a vydavatelé uvedených médií mimo jiné spolupracovali na propagaci studií Tanec a drogy. Prostřednictvím těchto informačních kanálů byly také rozšiřovány informace varující před výskytem nebezpečných drog nabízených/užívaných jako extáze, např. při výskytu DOB v roce 2004. Provozovatelé nejvýznamnějších tanečních akcí také spolupracují na vzdělávacích a preventivních kampaních určených pro rekreační uživatele drog či pro pracovníky služeb jim určených (např. vzdělávací semináře pro pracovníky harm-reduction služeb na festivalu Summer of Love v Pardubicích či spolupráce na kampani Domluvený – viz výše).

Hlavní zdroje informací

- Benschop, A., Rabes, M. and Korf, J.D. (2002) Pill testing, ecstasy and prevention. A scientific evaluation in three european cities. Amsterdam: Rozenberg Publishers.
- Calafat, A. EMCDDA, (Ed.) (2000) Reviewing the prevention of recreational drug use. Luxembourg: EMCDDA.
- Calafat, A., Bohrn, K., Juan, M., Kokkevi, A., Maalsté, N. and et al. (1999) Night life in Europe and recreative drug use: Sonar 98. Palma de Mallorca: Irefrea.
- Calafat, A., Fernández, C., Juan, M., Bellis, MA., Bohrn, K. and et al. (2001) Risk and control in the recreational drug culture. Sonar project. Palma de Mallorca: Irefrea.
- Calafat, A., Fernández, C., Montserat, J., Anttila, AH., Ruth, A., Bellis, MA. and et al. (2003) Enjoying the nightlife in Europe. The role of moderation. Palma de Mallorca: Irefrea.
- Calafat, A., Stocco, P., Mendes, F., Simon, J., van de Wijngaart, G., Sureda, P. and et al. (1998) Characteristics and social representation of ecstasy in Europe. Palma de Mallorca: Irefrea.
- EMCDDA (2002) Drugs in focus: Recreational drug use – a key EU challenge. *Drugs in focus* 6,
- EMCDDA (2006) Annual report 2006: Selected Issues. Luxembourg: EMCDDA. 92-9168-250-0.
- EMCDDA (2007) The state of the drugs problem in Europe. Annual report 2007. Lisbon, Portugal: EMCDDA. 978-92-9168-288-1.
- Fišerová, M. and Páleníček, T. (2002) Testování tablet „extáze“ – kvantitativní analýza obsahu. *Adiktologie* 2, 107–109.
- Home office, London Drugs Policy forum and Release (2002) Safer clubbing. London: Home office.
- Kubů, P., Křížová, E. and Csémy, L. (2000) Anketa Semtex Dance 2000. *Tripmag* 4, 24–30.
- Notes: <http://www.drogmem.cz/html/projekty/anketa.htm>
- Kubů, P., Škařupová, K. and Csémy, L. (2006) Tanec a drogy 2000 a 2003. Výsledky dotazníkové studie s příznivci elektronické taneční hudby v České republice. Praha: Úřad vlády České republiky. 80-86734-77-3.
- Mark A. Bellis, Hughes K. and Lowey H. (2002) Healthy night clubs and recreational substance use from a harm minimisation to healthy settings approach. *Addictive Behaviors* 1025–1035.
- Ministerstvo dopravy ČR – BESIP (2007) Kampaň proti alkoholu za volantem Domluvme se! se úspěšně rozjela. Praha: Ministerstvo dopravy ČR, Fórum PSR, Iniciativa zodpovědných pivovarů.
- Notes: Tisková zpráva k projektu Domluvme se! ze dne 20. 6. 2007
- Mravčík, V., Korčíšová, B., Lejčková, P., Miovská, L., Škrdlantová, E., Petroš, O., Radimecký, J., Sklenář, V., Gajdošíková, H. and Vopravil, J. (2004) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2003. Praha: Úřad vlády ČR. 80-86734-25-0.
- Mravčík, V., Korčíšová, B., Lejčková, P., Miovská, L., Škrdlantová, E., Petroš, O., Sklenář, V. and Vopravil, J. (2005) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2004. Praha: Úřad vlády ČR. 80-86734-59-5.
- Mravčík, V., Chomynová, P., Orliková, B., Škrdlantová, E., Trojáčková, A., Petroš, O., Vopravil, J. and Vacek, J. (2007) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2006. Praha: Úřad vlády ČR.
- 978-80-87041-22-2.
- Mravčík, V., Lejčková, P., Orliková, B., Petrošová, B., Škrdlantová, E., Trojáčková, A., Petroš, O., Sklenář, V. and Vopravil, J. (2006) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2005. Praha: Úřad vlády ČR. 80-86734-99-4.
- Mravčík, V., Valnoha, J. and Škařupová, K. (2005) Užívání drog a výskyt zdravotních komplikací mezi účastníky tanečních drog. *Čes. slov. Psychiat.* 101, 135–141.
- Mravčík, V. and Valnoha, J. (2005) Užívání drog a zdravotní následky na tanečních akcích. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti.
- Notes: Průběžná analýza dat z dotazníků na tanečních akcích
- NMS and Škařupová, K. (2007) Dotazníková studie Tanec a drogy 2007 – předběžné výsledky.
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (2005) Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení RVKPP 2004.
- Notes: nepublikováno
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti (2007) Zpracování závěrečných zpráv k dotačnímu řízení RVKPP za rok 2006.
- Notes: Nepublikováno
- Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti and SSLST ČLS JEP (2007) Speciální registr úmrtí spojených s užíváním drog v r. 2006.
- Notes: Nepublikováno
- Tossman, P., Boldt, S. and Tensil, M.D. (2001) The use of drugs within the techno party scene in European metropolitan cities. *Eur Addict Res.* 7, 2–23.
- Valnoha, J. (2003) Doporučený postup při provádění preventivních intervencí na tanečních akcích. Praha: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.
- Notes: materiál pracovní skupiny pro prevenci zneužívání syntetických drog
- Weir, E. (2000) Raves: a review of the culture, the drugs and the prevention of harm. *CMAJ* 162, 1843–8.
- Winstock, A.R., Griffiths, P. and Stewart, D. (2001a) Drugs and the dance music scene: a survey of current drug use patterns among a sample of dance music enthusiasts in the UK. *Drug Alcohol Depend.* 64, 9–17.
- Notes: .
- Winstock, AR., Wolff, K. and Ramsey, J. (2001b) Ecstasy pill testing: harm minimization gone too far? *Addiction* 96, 1139–1148.
- Zábranský, T. and Kubů, P. (2003) Program „bezpečnější tanec“. Praha: Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky.
- Notes: materiál pracovní skupiny pro prevenci zneužívání syntetických drog
- Zábranský, T., Radimecký, J., Mravčík, V., Gajdošíková, H., Korčíšová, B., Petroš, O., Miovský, M., Vopravil, J., Kuda, A. and Csémy, L. (2002) Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v ČR v r. 2001. Praha: Úřad vlády ČR.
- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR (2006) Výběrové šetření o zdravotním stavu a životním stylu obyvatel České republiky zaměřené na zneužívání drog. Praha: ÚZIS ČR.

Informace na Internetu

www.drogy-info.cz

http://www.drogy-info.cz/index.php/info/press_centrum/tanec_a_drogy_2007_vysledky_studie

www.saferparty.cz

www.extc.cz

www.chillorg.cz

www.rave.cz

www.techno.cz

www.emcdda.europa.eu

Zaostřeno na drogy

Vydává ■ Úřad vlády České republiky

Nábřeží E. Beneše 4, 118 01 Praha 1

IČO 00006599

Adresa redakce ■ Vladislavova 4, Praha 1, tel. 296 153 222

Odpovědný redaktor ■ Ing. Eva Škrdlantová

Autoři tohoto čísla ■ MUDr. Viktor Mravčík, Mgr. Kateřina Škařupová,
Mgr. Barbora Orlíková

Toto číslo vychází 18. července 2008.

Evidenční číslo Ministerstva kultury ČR: MK ČR E 14088.

ISSN 1214-1089

Neprodejné. Distribuci zajišťuje vydavatel.

© Úřad vlády České republiky, 2007

Toto číslo Zaostřeno na drogy připravilo Národní monitorovací středisko
pro drogy a drogové závislosti. Editor tohoto čísla: MUDr. Viktor Mravčík.